

DEDDF CWRICWLWM AC ASESU (CYMRU) 2021

EXPLANATORY NOTES

SYLWEBAETH AR YR ADRANNAU

Rhan 6 Atodol

Adran 63 – Dyletswydd i roi sylw i iechyd meddwl a lles emosiynol plant a phobl ifanc

141. Mae'r adran hon yn gosod dyletswydd ar y personau a restrir yn is-adran (2). Y ddyletswydd yw rhoi sylw i iechyd meddwl a lles emosiynol plant a phobl ifanc, wrth arfer swyddogaethau a roddir iddynt gan neu o dan y Ddeddf, er enghraifft mewn perthynas â threfniadau aseu. Mae'r ddyletswydd yn gymwys mewn perthynas â phlant a phobl ifanc y mae arfer y swyddogaeth o dan sylw yn debygol o effeithio arnynt.
142. Bydd y ddyletswydd hon yn sicrhau y bydd angen gwneud pob penderfyniad sy'n ymwneud â datblygu a gweithredu cwricwlwm gan roi sylw i'r effaith ar iechyd meddwl a lles emosiynol dysgwyr. Bydd y penderfyniadau hyn yn cynnwys, er enghraifft, benderfyniadau ynghylch cynnwys y cwricwlwm, a chynnydd.
143. Mae'r ddyletswydd yn gymwys mewn perthynas â phlant a phobl ifanc sy'n cael addysg ac eithrio yn yr ysgol yn ogystal ag mewn perthynas â phlant a phobl ifanc mewn ysgolion a gynhelir ac ysgolion meithrin a gynhelir, a phlant sy'n cael addysg feithrin a gyllidir ond nas cynhelir.

Adran 64 – Dyletswydd i hybu gwybodaeth am Gonfensiynau'r Cenhedloedd Unedig ar hawliau plant a hawliau pobl ag anableddau a dealltwriaeth o'r Confensiynau hynny

144. Mae adran 64 yn gosod gofynion amrywiol mewn cysylltiad ag CCUHP (Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn) ac CCUHPA (Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl ag Anableddau).
145. Mae is-adran (1) yn ei gwneud yn ofynnol i bennaeth a chorff llywodraethu ysgol a gynhelir neu ysgol feithrin a gynhelir hybu gwybodaeth am CCUHP, ac am CCUHPA, a dealltwriaeth ohonynt, ymhlith pobl sy'n darparu addysgu a dysgu mewn cysylltiad â chwricwlwm yr ysgol. Byddai hyn yn cynnwys (ond heb fod o reidrwydd yn gyfyngedig i) athrawon sydd wedi eu cyflogi yn yr ysgol.
146. Ond ni fydd y ddyletswydd hon yn gymwys mewn perthynas (er enghraifft) â phobl sy'n darparu addysgu a dysgu yn yr ysgol nad yw'n ymwneud o gwbl â'r cwricwlwm, megis mewn dosbarthiadau nos sydd ar agor i'r gymuned leol.
147. Mae is-adran (2) yn gosod dyletswydd gyfatebol yng nghyd-destun addysg feithrin a gyllidir ond nas cynhelir; yn y cyd-destun hwn gosodir y ddyletswydd ar ddarparwr yr addysg feithrin a gyllidir ond nas cynhelir.
148. Mae is-adrannau (3) a (4) yn gosod dyletswyddau cyfatebol mewn cysylltiad ag UCDAu ac addysg arall ac eithrio yn yr ysgol. Yng nghyd-destun UCD, gosodir y ddyletswydd ar yr awdurdod lleol, y pwyllgor rheoli (os oes un) a'r athro neu'r athrawes sydd â chyfrifoldeb am yr UCD. Yng nghyd-destun addysg ac eithrio yn yr ysgol nad yw mewn

UCD, gosodir y ddyletswydd ar yr awdurdod lleol sy'n gwneud trefniadau ar gyfer yr addysg ac eithrio yn yr ysgol.

Adran 65 – Dyletswydd i gydweithredu

149. Mae'r adran hon yn ei gwneud yn ofynnol i'r personau a bennir yn is-adran (2) geisio ymrwymo i "drefniadau cydweithredu", naill ai â pherson arall a bennir yn is-adran (2), neu â chorff llywodraethu sefydliad addysg bellach. Nid yw'r ddyletswydd ond yn gymwys os yw'r person o dan sylw yn ystyried y byddai gwneud y trefniadau yn hwyluso arfer swyddogaeth a roddir i'r person gan neu o dan y Ddeddf. Os yw person yn ceisio gwneud trefniadau â pherson arall drwy gydymffurfio â'r adran hon, rhaid i'r ail berson ystyried y cais.
150. Gallai trefniadau cydweithredu o dan yr adran hon, er enghraifft, ymwneud â darparu cymorth ariannol, neu rannu gwybodaeth, neu arfer swyddogaethau ar y cyd (gweler adran 5 o Fesur Addysg (Cymru) 2011).

Adran 66 – Dyletswydd Gweinidogion Cymru i hwyluso cyflawni swyddogaethau

151. Mae'r adran hon yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru arfer eu swyddogaethau mewn ffordd sy'n helpu'r personau a restrir yn is-adran (2) i gyflawni swyddogaethau a roddir iddynt gan neu o dan Rannau 2 i 4 o'r Ddeddf.
152. Mae'r cyfeiriad at Rannau 2 i 4 yn golygu nad yw'r ddyletswydd hon yn gymwys mewn perthynas â swyddogaethau a roddir i berson gan neu o dan y darpariaethau yn y Ddeddf sy'n ymwneud ag addysg ôl-orfodol mewn ysgolion a gynhelir, neu o dan Ran 6 ei hun.

Adran 67 – Dyletswydd awdurdodau lleol i hwyluso cyflawni swyddogaethau

153. Mae'r adran hon yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdod lleol arfer ei swyddogaethau mewn ffordd sy'n helpu'r personau a restrir yn is-adran (2) i gyflawni'r swyddogaethau a roddir iddynt gan neu o dan Rannau 2 i 4 o'r Ddeddf. Yn achos ysgol a gynhelir, ysgol feithrin a gynhelir, UCD neu addysg feithrin a gyllidir ond nas cynhelir, diffinnir y personau a restrir yn is-adran (2) drwy gyfeirio at ba un a gynhelir yr ysgol neu'r UCD gan yr awdurdod lleol, neu a sicheir yr addysg feithrin a gyllidir ond nas cynhelir ganddo.
154. Mae'r adran hefyd yn gosod dyletswydd bellach ar awdurdod lleol sy'n gymwys pan fo'r awdurdod yn gwneud trefniadau i addysg ac eithrio yn yr ysgol gael ei darparu i blentyn, ond nid mewn ysgol a gynhelir, nac ysgol feithrin a gynhelir, nac UCD, a gynhelir gan yr awdurdod. Mae'r ddyletswydd yn ei gwneud yn ofynnol i'r awdurdod lleol arfer ei swyddogaethau mewn ffordd sy'n helpu'r personau a restrir yn is-adran (5) i gyflawni eu swyddogaethau a roddir gan neu o dan Rannau 2 i 4. Mae'r ddyletswydd bellach hon yn adlewyrchu'r ffaith ei bod yn bosibl na chaiff addysg ac eithrio yn yr ysgol ei darparu mewn ysgol a gynhelir nac UCD o gwbl, neu ei bod yn bosibl y caiff ei darparu mewn ysgol a gynhelir neu UCD a gynhelir gan awdurdod lleol arall.

Adran 68 – Dyletswydd Gweinidogion Cymru i hybu mynediad etc at gyrsgiau astudio cyfrwng Cymraeg

155. Mae'r adran hon yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru hybu mynediad at gyrsgiau astudio a addysgir drwy gyfrwng y Gymraeg, a hybu argaeledd y cyrsiau astudio hynny. "Cwrs astudio" at y diben hwn yw cwrs addysg, er enghraifft mathemateg, neu hyfforddiant, sy'n arwain at gymhwyster neu set o gymwysterau a gymeradwyir neu a ddynodir o dan Ddeddf Cymwysterau Cymru 2015. Mae'r ddyletswydd yn gymwys mewn perthynas â'r plant hynny y mae'r Ddeddf yn gymwys iddynt, h.y. y rheini a bennir yn adran 1 o'r Ddeddf. (Yn ymarferol, dilynir "cwrs astudio" fel y'i diffinnir yn gyffredinol gan blant 14-16 oed, ond gall plant iau eraill ddilyn un weithiau.)

Adran 69 – P#er i wneud darpariaeth ar gyfer plant sy'n cael addysg mewn mwy nag un lleoliad etc

156. Mae adran 69 yn galluogi Gweinidogion Cymru i wneud rheoliadau sy'n gwneud darpariaeth ynghylch addysgu a dysgu sydd i'w ddarparu ar gyfer plant sydd o'r oedran ysgol gorfodol ac yn dod o fewn categori a bennir yn yr adran. Caiff y rheoliadau gymhwyso darpariaethau yn y Ddeddf mewn perthynas â'r plant hynny, gydag addasiadau neu hebddynt.
157. Mae is-adran (2) yn darparu bod y p#er yn gymwys mewn perthynas â phlentyn sy'n ddisgybl cofrestredig mewn ysgol a gynhelir, os darperir i'r plentyn addysg mewn ysgol arall a gynhelir, neu mewn ysgol feithrin a gynhelir, hefyd. Mae hefyd yn gymwys os yw'r plentyn, yn ogystal â bod yn ddisgybl cofrestredig mewn ysgol a gynhelir, yn cael addysg mewn UCD; neu addysg a ddarperir o dan adran 19A o Ddeddf 1996, ond nid mewn UCD, ysgol a gynhelir nac ysgol feithrin a gynhelir. Felly, byddai hyn yn cwmpasu, er enghraifft, blentyn sy'n ddisgybl cofrestredig mewn ysgol a gynhelir, ond y darperir rhywfaint o addysg iddo mewn UCD hefyd, efallai oherwydd bod y plentyn yn cael ei ailgyflwyno'n raddol i addysg brif ffrwd. Byddai hefyd yn cwmpasu plentyn sy'n ddisgybl cofrestredig mewn ysgol a gynhelir, ond sy'n cael rhywfaint o addysg ac eithrio yn yr ysgol gartref.
158. Mae is-adran (3) yn dyblygu'r dull hwn mewn perthynas â phlentyn sy'n ddisgybl cofrestredig mewn ysgol feithrin a gynhelir.
159. Mae is-adran (4) yn darparu bod y p#er yn gymwys mewn perthynas â phlentyn sy'n ddisgybl cofrestredig mewn UCD, os yw'r plentyn hefyd yn cael addysg mewn UCD arall, neu (yn rhinwedd trefniadau a wneir o dan adran 19A o Ddeddf 1996) mewn man ac eithrio UCD, ysgol a gynhelir neu ysgol feithrin a gynhelir. Enghraifft bosibl fyddai plentyn sy'n cael addysg ran-amser mewn UCD fel disgybl cofrestredig yno, a hefyd addysg ac eithrio yn yr ysgol yn rhan-amser gartref, efallai oherwydd nad yw'r plentyn yn barod i ymgymryd ag addysg lawnamser yn yr UCD eto.
160. Y bwriad y tu ôl i is-adrannau (2) i (4) yw galluogi rheoliadau i wneud darpariaeth ynghylch addysgu a dysgu ar gyfer plant sy'n ddisgyblion cofrestredig mewn ysgol a gynhelir, ysgol feithrin a gynhelir, neu UCD, ond sydd hefyd yn cael addysg mewn man arall, sef gartref neu mewn lleoliad arall efallai.
161. Mae is-adran (5) yn rhoi'r p#er i bennu disgrifiadau pellach o blant y mae adran 69 i fod yn gymwys iddynt.
162. Mae angen y p#er hwn i wneud darpariaeth ar gyfer categori pellach o blant: y rheini sy'n cael addysg mewn un lleoliad yn unig (boed yn ysgol a gynhelir, ysgol feithrin a gynhelir, UCD, neu o dan adran 19A o Ddeddf 1996, ond nid mewn UCD nac ysgol) ond nad yw eu haddysg yn y lleoliad hwnnw yn llawnamser. (Gallai hyn fod, er enghraifft, oherwydd salwch, neu oherwydd bod plentyn yn cael ei ailgyflwyno'n raddol i addysg.)
163. Mae'r p#er a roddir gan yr adran hon yn adlewyrchu'r ffaith y byddai'n amhriodol, pan fo plentyn yn cael addysg mewn mwy nag un lleoliad, neu addysg ran-amser yn unig mewn un lleoliad, i'r dyletswyddau cyffredin o ran dylunio a gweithredu cwricwlwm fod yn gymwys mewn perthynas ag ysgol neu UCD neu addysg ac eithrio yn yr ysgol neu ddarparwr addysg feithrin a gyllidir ond nas cynhelir mewn cysylltiad â'r plentyn. Mae hyn oherwydd na fydd y plentyn yn cael addysg lawnamser gydag unrhyw ysgol nac UCD na ddarparwr addysg ac eithrio yn yr ysgol.
164. O dan yr amgylchiadau hyn, bydd angen hyblygrwydd i sicrhau bod y cwricwlwm a ddarperir ar gyfer y plentyn yn briodol, gan ystyried anghenion ac amgylchiadau'r plentyn, a'r ystod o ddarparwyr sydd o dan sylw – o bosibl unrhyw un neu ragor o ysgol, UCD, ddarparwr addysg feithrin a gyllidir ond nas cynhelir, uned cyfeirio disgyblion, a ddarparwr addysg arall o dan adran 19A o Ddeddf 1996. Caiff hyn ei gyflawni drwy ddarpariaeth yn y rheoliadau. Gallai'r rheoliadau, er enghraifft, ei gwneud yn ofynnol i bennaeth ysgol a gynhelir a pherson sy'n darparu addysg drwy addysg ac eithrio yn

yr ysgol o dan adran 19A yng nghartref y plentyn gydweithio i sicrhau y gweithredir cwricwlwm sy'n bodloni gofynion penodol ar gyfer y plentyn.

Adran 70 – P#er i gymhwyso'r Ddeddf i blant sy'n cael eu cadw'n gaeth a phobl ifanc sy'n cael eu cadw'n gaeth

165. Mae'r adran hon yn galluogi Gweinidogion Cymru i wneud rheoliadau sy'n cymhwyso, gydag addasiadau neu hebddynt, ddarpariaethau yn y Ddeddf i blant sy'n cael eu cadw'n gaeth a phobl ifanc sy'n cael eu cadw'n gaeth yng Nghymru. (Mae'r rhain yn blant a phobl ifanc sy'n cael eu cadw'n gaeth drwy orchymyn llys, neu drwy orchymyn adalw a wneir gan yr Ysgrifennydd Gwladol. Mae gorchymyn adalw yn orchymyn sy'n adalw person ifanc i'w gadw'n gaeth ar ôl ei ryddhau ar drwydded yn y lle cyntaf.)

Adran 71 – Dyletswydd i roi sylw i ganllawiau

166. Mae'r adran hon yn ei gwneud yn ofynnol i'r personau a bennir yn is-adran (3), wrth arfer eu swyddogaethau, roi sylw i unrhyw ganllawiau a ddyroddir gan Weinidogion Cymru ynghylch arfer swyddogaethau a roddir gan neu o dan y Ddeddf.
167. Gall canllawiau a roddir fel y'u disgrifir yn yr adran hon ymwneud ag unrhyw swyddogaeth a roddir gan neu o dan y Ddeddf hon.